

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Folke Andersson*

Härad: *Västbo* Adress: *Fristad.*

Socken: *Burseryd* Berättat av: *E. Pettersson*

Uppteckningsår: *1938* Född år *1870* i *Bäck, Hellaäck*

Uppteckningen rör

Jordbruket.

Skriv endast på denna sida!

*89 sid.
(44 folior)*

5486

Skattesköpsellen ges i
äldre tider den huvudsak-
liga inköpsellen. Mest sällas
smör till nyttköpare, s. k.
Göteborgs-handlere, som se-
den i sin tur försälde
varan i Göteborg. Men
beträffande om, att den ellan
den hade så och så mycket
"smör" (smält så och så mycket
smör)

Prövsad (sig) erhöll
något så gott som utslu-
tanle genom smörbruket.

Fisket hade en stor be-
tydelse i äldre tid.

Skogbruket saknade

saknade i allmänhet all
betydelse. Ibland förde
dock bönderna ett lass
bräder efter häst och 8 mil
länga vägen ner till Halm-
stad, där visket förvildas
eller utbyttes (vilket var
det vanliga), mot lite sill
och salt.

De större gårdarna les-
de i regel på sockerstängeln
av sin jord. Inutrustade var
no ofta hänvisade till "in-
köp", d. v. s. men arbetade hos
de större bönderna och er-
höll som betalning oftast
havre. I synnerhet var det

5486

3
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

en kritisk period, den s. k.
Blommösockrokan (från Ols-
 mässen till dess den nya
 skörden blev färdig), då man
 hade ont om säd. Vid Ols-
 mässen var det, som det
 hette "utstötet". Stuvmodern
 fick många gånger ta bort
 som man just höll på stå
 skära, och grugga in mellan
 händerna, mala i en hand-
 kvara och koka välning där-
 av, för att skördefolket var
 hungrigt och skulle få nå-
 got att stå.

På höglant mark låg
 åker. På en sluttning. Följ-

den slutningen es en jämn
mycket fetare jordbit, kalla-
des denna "delfulla jor"
(delfuller jord) och ansijs
var es mycket god be-
skaffenhet. Dälig, grund
jord kallades "knalljor" sand-
jord kallades "skrivjor" och
ansijs värdelös.

Egentliga mossor
es inte odlat förän på de
alla rista säs. På 1840-
talet började man emeller-
tid att upodla s. k. "sank-
jor". Detta kallades all göra
"ruter". Dikena upoddes på
nåra vassändera de "ruter" d. v. s.

-5-
5486

5
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

sejerna ej blev mer än 2:2
6 slussar bruka. Dessa arbe-
ten utfördes av någon
speciellt rekommig person.
Det förbruka en del verk-
tyg, som bönderna i all-
mänhet inte ägde: flåskor,
spadar (av järn) o. s. v.

Det var äro fördelaktigt,
som äkarna lägo på ryd-
slutningarna.

Man räknade med in-
ägro och utägro - "göres-
mark" och skogsmark. Vidare
"ängar", som var betes- och
slättmark till sammans.

Den bästa myllan an-

vändes till "hampelann" och
"hamplegår" även linet jord-
rade god mylla. Samma
mark beqvades ständigt
(i regel) för samma änd-
mål. Vällbruk förkom
ej.

Korn och havre siddes
mest. Råg siddes utslutans-
de på vedjorna. Vidare od-
lades potatis och rovor
och, som var nämnts,
hamp, linne och lin.

De gårdarna lågo nä-
garlunda till brukades jor-
den i skovbruk. De svenska
gårdarna hade sitt för sig

jälva. — Skann delades, men
använda slogo i "sromskefte"
d. v. s. var och en sloz äng
en ett si.

Skiftesbruk var inte ge-
nomfört. Den enda växling,
som förekom, var mellan
korn och havre, vilken
skedde var tredje si. Att
det just var tre si emellan
berodde därpå, att man
gödslade jorden var tredje
si, d. v. s. en tredjedel av
jorden gödslades varje si.
Det var man gödslade
skulle korn säs (skit efter
sattes potater ibland.) Skit

-8-
5486

8
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Storpa var jorden för dålig för
att kunna beväxas med korn.
Så för beväddes den då med
havre. Sedan kom det tredje
året med gödsling och korn
igen.

"Så" innebar alltså
jord och ängsmark.

Vid sommarbodens tog
man upp en liten "aker-
löcke", huvudsakligen för
att få användning för
den gödsel, man där erhölet.

"Kallgr" (kallgröd). Där
odades morötter, kål och
kålrotter.

Am. Västbo
Bursågsån
1878 1938

-9- 1878 Folke Andersson
5486 bar. K. Piltunen
f. 1870 ca. Park Hallen

I denna veckor kallas man
på den gamla "veckeräkning-
en." Den 13 april gick den
13de vecka in. Sedan räknas
de man baklänges med till
den 6 vecka. I den tionde
vecka skulle man rå. Den
förste och andre "sädens"
var Ture och Tyke (den 28
och 29 april). Bonnet skul-
le stå mellan Erik och
Urbanus. — Det fanns
och en folk som vidde,
när "veckorna" var slut, men
då skulle det ej bli st.
I allmänhet benämns
den äng "slättemark" (höjbe-

9
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

tyd). "Plättånga" var
ett rennande, fast på rank
jord. Åker benämnes "åker"

Om bara en åker-
våg stika jordslag skildes
åt genom en "skeljejär".

Om flera åker användes,
en skejle eller en sken,
många gånger en jordbun-
den sken.

Höboll.

Höbollen tillvaratogs om-
ryggnast från stull och
gälar. Ibland samledes
den också upp från blets-
marker. Man tog en gårds-
gårdstör och trädde på ka-

5486

Korra och ber hem

Det har ej förekommit
på orten, att man stängt
inne kreaturen in viss tid
och på så sätt gödslet det
inestängda området.

Efter nötkreaturen för-
des gödslet ut ur fjälsat
vissa dagar, men efter förs-
vin och kalvar fick
det bli "talle", d. v. s.

man stödde på med
gavris under för undan
På så sätt väckte "tallen"
i betten allt högre och
högre. En "sörtalle" höll
god värme. Om en jord

köpts på hösten (Ladugår-
den var utomrad), kunde
det bli värt att hålla
vårmen i Ladugårdens på
vintern. Då ble för beest
den på vintern, så fanns
inga fall.

För kelvar och vin
bröt man ut faller, när
det behöves, d. v. s. när
den hade värt så hög
att kelvarna kunde ta
sig över kätten etc. Men i
fjortio gick faller sa-
ra kvar hela vintern till
fram på vintern.

För kallades utrymmet

bakom beelmen i en lada-
gård. Som fört nämnts
utfördes för nötkreaturens
varje dag dess fasta spill-
ningens från "flor". Flor
ströddes med "flänge torv",
som röj till sig urinen.
Efterhand bildades på flor
ett tjockt lager av med
urin innehållig flänge-
torv och evnet strö. På
hösten "tröt" man "ut" på
"flor" (ursä endast en
gång om året) samtidigt
lä man strö ut dynga
ett lager "flänge torv" eller
hacket gräs i botten

och på därpå ett lager gödsel
- därpå enya ett lager gräs-
ris eller flångetorv o. s. v.
(Benämningens flångetorv
därfor ett torvsn flångetorv
upp). Dyngan skulle lagras
mycket väl. Man skeddels
till och med utmed kus-
terna. (Det ansågs vara
en delig bonde, som inga
dynga hade). Dyngan lades
så, att dess före plan slut-
sade in mot ledugårdens
(mot utkastet), därfor att
man skulle ha plats för
"mökstogen"

På vägen bördes all

-15-
5486

15
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

gödselen ut På trostans göds-
ludo aldrig. Dyrgestens bles
gärna skickformig i bott-
nen efter hand, som ännu
gingo, beroende på skrap-
ningens om vägen. När det
sagades bildades till en
o. b. "Dyrgepöl".

5 de flesta fall
förledes ledugärdens på ett
"Dyrgevidan" vätte mot
svenskmark, helst något
sluttande från ledugär-
den. Detta därför, att
man skulle få "vötta i
sjöta" (sjö-gud), det vill säga
gödselvärdet, som man

ner på tegnmarken. Där blev
godligt bete. — Vid jul
beställdes dyngestor med
buckel garnis och en sek
placeras mitt på vid
laggen på en skake — för
fågeln. Sjön gärdsel-
anordning eller något
sak garnis inte omkring
eller över dyngan.

Notiskt var i de
flerta fall förlagt intill
betesdörren. Och det kallas
des ropdynga. Senare
ropdynga var omgärdad
med ett fält och ganska
hög trädslängsel. 7 unliga

-12-
5486

17

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

gull fanns ingen rost sitt
anordning. En stake in-
hörd på lagens höjd på
båda sidor i stanslet
hjärtgjorde understaten-
don som sitt stöd. I den-
na ropdynga kastades ett
avbräcke från köket. -

För att slippa gå ut hade
man på en del ställen
en bank i "skonken" d. v. s.
köks förstugan. Utanför
fanns inte någon lämnar-
ordning utan det var öppet
och ropdyngen gick såle-
des ända fram till ruggen.
När dyngen lades på

5486

Trösten, stampade man till
den tröst. utgjord omgär-
ning förkom inte. Det
ansågs synnerligen änd-
målsligt att jorden fick
brinna. Man bidtog inga
särskilda åtgärder för att
skydda godset mot uttork-
ning. Vinen tog man inte
särskilt tillvara annat
än genom strö- och vid
vissa tillfällen skulle en-
lag till staden levereras ett
visst antal herrar vin p.
mental. Denna vin bodes
sitt respektladdan i ledslarp,
där den hälltes ut i torr jord,

vilken sedan kokades i det
s. k. salpetersjuderiet för ut-
vinning av salpeter, som an-
vändes vid kruttilverking
en. Bonderna ågde inte upp-
läsa någon betalning för ut-
vinning.

7 vanliga färs blandade
man gödseln från nötkrea-
tur, som och häst i gödsel-
staden.

"Färgörv" blandades inte
med den övriga gödseln, utan
hölls ut direkt från fellen
om vägen. Den användes bara
den bästa gödningen för
potatis.

Den bästa gödseln var:
Kogödsel, som utvisas vara
i tre år.

Loamgödsel och hästgödsel
ansågs jämvärdade. De
varde i ett år.

Det vanligaste ströet
var: barkat gräs, fläns
torv, torv (färskt). Delen
var en del för dyrbes
var för att använda till
strö. Med ströet såggs
delvis ett helt stort hos
kreaturen och delvis ett ganska
ströet och gödseln användes
skofall och voppor från
bostadens bestäder, som var

-21-
5486

21
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

männor på sveddynga. Dist-
riket gick till o. k. "sküler"
till vinner.

Stekens fog var vara på
i särskilda "sketunner" för
att användas dels och för
nämlijast till ett stö-
ret på lega (rankmusk, där
den enda möjliga godslingud
var aska), dels och ett an-
vändes vid lebning ("bökeask")
Innåbrukare brukade sälja
sin aska till de större
bönderna.

På sommaren tog man
med en del granskog och
hockade en "granskogdynga".

Den gick liggja packad och
bränna, dels granniset
var "riktigt kvitvitt" kör-
des hem på vintern och en
vänder till strö.

7 13de vteka, alltså
under vätbruket förjades
man köra ut gödseln. Men
använda därvid alltid
vagn, "fräbultavagn" (med
fräcklar och okodda trä-
bjäl) med en o. k. "mjöbött"
d. v. s. en gödselkäck. Draga-
re var mest kor. Gödseln
beddes ut väl och anylla-
des sedan ner med sje-
skrok. Ibland kunde gödsel

tosas ut på vintern på före-
— om det gällde en mycket
olicegänglig mark — och tju-
gas i stack till våren, då
den breddes.

Det kunde även ofta
se gödseln bars på en
"görsbär" ut på skens. En
görsbär var vanligen en
skens försedd med en
flätad korvarordning. Vid
spridningen användes en
gödselgrepp av trä, skoddel
eller skoddel.

Det hölls boivarna
tills till bred gödseln. Men
man var upptagna med bo-

ningens. Som ovan nämnts är
juddes gödsel nu.

På 1870-talet började
man lägga komposter, av flög-
etorv och dyjrd (som torrades).
Komposten gjordes skiljformig
på ytan och bejåts med
svavelsyra. På så sätt å-
stadkom man ett jordför-
bättringsämne. Den, som
inte hade svavelsyra, led
naturlig gödsel i den skil-
formiga utgrävningen. Kom-
postens anlägger på höken (på
ort och ställe). På vintern
torrades den rändes och
spreds. För att öka myllan

-25-
5486

25
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

på mogna ställen.

Kalk begagnades inte
allt som förförbättrings-
medel. Det dröjde ända
tilt omkr. 1910 innan man
i större skala började kal-
ka jorden.

Den kalk, som var
nödvändig till murning
och skinnberedning kom-
tades från Tältepinge-
trakten och bördes hem
med häst och vagn. —

Skinnberedare kallades
"skinnrājare". Skinnbyxor o.
skinnbyxor blev lada för att
bli rena och mjuka och gula

-26-

5486

26

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

i kolk.

Isen fröet är nämnt i samband med strö, användes ej, halvs till något annat ändamål, än göds (med undantag för bekäftning). På orten har ej förekommit att man lagt ut halvs på åker för att främja den och på så sätt förbättra jorden.

Vid speciella fall brände man skräp och ris på åker. Det var på o. k. "rovegård". På vintern köptes från ris och bröddes över rovegården, och på vintern

5486

funder det. Och mylla -
 der mer och rovor rådder. Se-
 dan uppsatte man en gärd-
 görd omkring "sovgården" och
 samma typ som en "skel-
 gördgörd" i stället för
 beständigare gräs - och en
 bank (som annars användes)
 benämnde man "börkebank"
 (som bara står sig ett år),
 i stället för "stora" och gräs
 användes dylika och så
 (står sig bara ett år). Det
 var naturligtvis ingen sved-
 ning all görd gördgördens
 varaktighet, då den vanli-
 gen brann upp vid nästa

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

-28-
5486

28
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

sin brenning. - När man
avslutat riddan på so-
vorna och gärdet inne
rosegårn, brukade man
läsa följande verser:

"
Alestaver och förkekar,
de ska vara året långt. -
Jag välsigne mina roser!"

Ännu, brukade man med
delar, som man ofta alpe-
ka var dessa "rosegårn" le-
get, därför att platsen har
behållit sitt namn: Rosegårn
- även om den växt upp stor
skog.

Riktigt stora mossor
som dikades aldrig för i
världen. Det var endast
p. t. senare. Som till-
gått nämns i samma re-
dovälde var den vanliga
benämningen "att göra ru-
der" Till en förtid var
det mycket "populärt" att
göra ruder. Det förlorade
brukade de ge ganska god
avkastning, men då man
sedan inte tillförlitades
några användbara esset-
ningsämnen, blev avkast-
ningen mindre och mindre.
Till sist gick man inte ens

kom för kom. Då lednade
 men på ett gott sätt och
 "spevände" sina saker
 Dikerna hade plan bottas
 och mycket tvära ständer.

Dikerna var smala i stegen,
 r. a 1 aln. Djup:

Reksp: "Dikesköffel". Jäl-
 va "spaden" bestod av en rek-
 trilla, skedd i ändan. Skaf-
 let var böjt uppåt. Den
 användes för renskott-
 ning av diket. "Järnspe" (or järn) användes, då man
 tog upp diket. Flåskan
 beqvämades att gå av för det

med.

Täckdikningen har först
borjjet sent (på 1900-tallets
borjan) skinn förekommer
en gttueligt oellan.

Lades ett täckdike på
s. k. "kampjor" d. v. s. jord,
benämnd med en myskens -
het "akerkamp" d. v. s. kvist-
närestora rundade skinnar.
plockade man sedan "aker-
kamp" i diket (sine plog-
botten) och överhöljde med
jord. - Även svens lades i
botten

Jordens bearbejdning före
siddens skeddle mestadels
med tillhjelp av dragare
(kor och oxar) men också
med enbart handkraft.
Det nästnämnda förekom
vid svedjetruket (se en
särskild beskrifning) och
vidare s. b. "sparrännings"
och "subers".

I allmänhet gick jor-
dens bearbejdning till på föl-
jande sätt. Som förut an-
talats gödslades jordens väst
kedja in (d. v. s. en tredje-
del av jordens gödslades väst-
in)

5486

För jord, som ej var i full
ett gödolas:

Den 12te säs herredes med
tråpinnarens på "höst-
mjing". Sedan "skärades" (trå-
redes) jorden upp med sje-
krok. Så gick den sedan lig-
ga några dagar, varefter "skä-
ringa" (tråringa) herredes var
därefter såddes, och såddes
myllades var med sje-krok.
(Man körde till och grant).

Så gick även liggan stöd
i 8 dagar, varefter den stät-
ades med havs ("huvlar")

Sedan beaktade man linn
stamma i sken och ropade

den fria grän born med en
 "börkekest". Born runt om-
 bring utmed rensarna för
 bring med haka och siva
 Särefter bultades. Trä-
 bulten antingen drogs för
 hand (och var då inke så
 stor) eller drogs av klypa-
 n.

För den jord som skulle ha
 gödsel det året:
 Först beroddes "höstfäran"
 igen. Sedan bördes gödseln
 ut och breddes.
 Särefter fanns det 2 möj-
 ligheter:
 1) Om det var sent på vintern

eller det gällde sur jord:

Skidas i gödseln. Sen är-
jude man men både gödsel
och säd på en gång. I
fortätningen för för man
på samma sätt som med
den jord som ej gödskades.

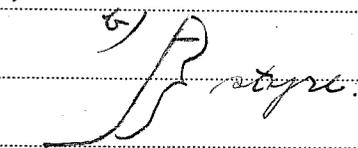
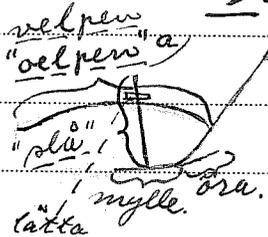
2) "Skida" (tröskla) och
"gömma" - flittkorvade -
Skida. Senefter sädes är-
jude och. Senefter fisk
skum ligga rörelse i 8 da-
gar; för bör dock inte
mer än 3, senefter man
skulle korvlagga (konst
grov på 3 dar) Senefter
balkning.

Wunderkap för jordens bredning.

Ärjebroken kunde vara av
två typer:

1. Ulpabroken (uttalas oelpa-)
2. Stängbroken (stängbroken)

Ulpabrok

slän var gjord
av elce.

g) "vise" ("Ja ska vi se sko-
gen i leta upp en vise
te en ärjebrook")

Till vise använde man
en sjölovrens gren.

Vidare funns en kilformig
anordning för att seglers djup

grändet, som kallades "lätta".
(se foto)

Stungbrok.

Stungbroken var i huvudsak
lik velpatroken, med undantag
som att det blev hede "stung"
i stället för "velp". Vidare
var den mycket större och
kraftigare byggd. Avsedd
att drags ut två eller
möjligen tre.

Denna brok användes till
att lösa upp en "aker", som
begat "ö" (öde) en tio år.

Plojor användes tidigare in-
se alla. De första träplojorna
högstället var utskurna i Tug-
gärdets Billan och kroppen
gjord från trä. Dessa
plojor kallades här i trak-
ten "griseploja". Utledningen
härifrån var obekant för min
meddelare.

Till en början voro plo-
jorna inte försedda med nå-
gon kniv. I stället hölde
man före med en s. k. "rist".

Risden bestod helt enkelt av
en stång, försedd med en
"kniv".

Det var endast jord-
markjord, som plöjdes.
I gammal tid var det
mycket vanligt att flera
bönder slog sig ihop och
skaffade sig redskap till-
sammans. Ännu i dag är
det icke ovanligt, att man
har en stor plog i hop. Äl-
den de gamla "skärkistor" ^{skärkistor}
kommer bort brukar man
också ofta ha harkelseverk
i hop.

5486

Potatis skulle egentligen
sättas i 9de "veka". Finns
men inte då måste man
vänta till 7de 8de "veka"
var "knutaveka", då blir
det bara knutor, av po-
tatisen, om den sättes i
den "veka".

Andelningen till att
8de "veka" kallas "knutaveka"
ansåg min meddelare vara
att söka där, att siffra
8 liknar två knutor.

40

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Småland
Västbo
Burecyd
sept 1938

- 41 -

5486

Yng. Folke Andersson
Ber. E. Pettersson
Jödd ca 1890 i Båda

41

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Slätten börjades i regel da-
gen efter midsommarsda-
gen.

7 timmar bjöd man i "slät-
teröl", d. v. s. det var både
själva arbetet och de st-
följande festligheterna, som
kallades "slätteröl".

Vid 3-tiden på natten
samlades man på gården,
där det bjöds på "mörrebit",
bestående av en smörgås
och ett par supor. Sedan
arbetades till klockan 8.
Då gick man frukost med
st-följande supor. Arbi-
te igår och kl. 12 rest.

Så äro och drucko och den-
redes. Därför fortsettes
arbetet till 9 eller 10-ti-
den på kvällen, då det ä-
lar bjöds på treklring och
dansen gick till långt
fram på morgonen. Så
under själva arbetets bjöd
bonden på brännvin. Den
gick med flaskan i hand
bland slätterkarlarna och
bjöd.

Slätteröl var en form
av arbetsbyte.

Bland förekom ge-
menman slätter. På sked-
de fördelningen genom lott-

beskrivning. Man drog lott om
kvarnarna.

Redskap vid slittens vras:

liar, brynebötta med bryne,
"river". "Brynesticka" var fäst
på "liörvet".

Man hade med sig flera oli-
pade liar, som efter hand
kunde sättas på övret.

Lierna förfärdigades ku-
rdsaktigast av "liarsmeer"
i Jötöfka. (Bredstorp)

Stöet ripsades ihop med
sivor. Hjärtägsorna äro
jockförenda mycket sällan
förekommande.

Stöet bars in i "lija".

Om den, som inte hade
 "äsläst" till "Olsmässor", sa
 man, att ola sket i gräset
 för honom.

Idan Brynols hade varit,
 var det omöjligt att slå.
 Så bet det inte.

När allt gräset var soola-
 get sa man: "Nu har ja
 hängt heren!"

När man just var i färd
 med att slå de rista strå-
 na seder och så: "Nu tok ja
 heren!"

"I som fört nämnts bars
 höet oflöst in med båge,
 men ibland föddes det dock

5486

45

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

in i en o. k. hörsinne.

Det bästa höret lades på
"rännat" (rännat), senare
i "Laa" ("foleaa")

Men "foleaa ut" "Laa"
först för att sedan få
plats med helmen efter
fröskningarna.

Vidare ville man så
länge som möjligt ha hö
på rännat för köldens skull
på vintern. Rännat ligger
alltid över kostallet eller
gårdset.

Mellan slätterna och
skördens bråk lövet. Det
basta var esptör. Det

ansågs lika gott som sän-
nebo.

Läden skuro oftast med
skära. Därvid gick man till
vägs på två sätt.

1. "Hunnkärning"

Vid "hunnkärning" tog man
tre "hunnsmäl" (d. r. s. så
mycket som ryndes i han-
den) "på en nek".

2. "Märing"

Vid "märing" skuro man på
mycket, ett det blev en
nek med en gång.

De, som skuro, gingo på
"rubbarn", som det hetta.

(fem el. sex stycken) Efter
vårje red gick en bindare.
Mekerna plockades upp i en
halvtrave (12 reker)

Härmedan en remna, som
behandlas "hannskäring"

"Tre väre vi, å tre skäre vi,
tre trawa på tre skä
å tre hannomål i var rek."

) /

Mekerna "riades" eller "Gubba-
des"

En van "riare" skulle kunna
ria 100 rier om dagen.

Den riste kårer, som

bandet kallades "Åringens" och skulle vara dubbelt så stort som de övriga.

Alla stämor skulle nog plöjas upp. Om man skrivade tillvilligt, sade åkern: "Reker du me

se skrapen ja de"

D. v. o. tog man inte vara på "gröen" vä, gick man missvärt ätt skräpa.

|| Oflert bars sidan in medelst bägar. Ibland bör-
des den. Det rista tasset skulle inte "läs" med det samma utan bara skrivas in på lofen till degen efter,

da det bestades upp. "Det sista
skulle inte stå upp det föro-
sa."

Vid uppställningen es sådes
hade man följande namn på
de arbetande. En stod på
"lon" och kallades "lokestt",
en på stubben och bestades
sådan vidare kallades "gullkriska"
Den som prockade nekarna
ficknätta kallades "lärrn"

När höstarbetet var
avslutat började trösk-
ningen. Allt skulle vara
upptröskat före jul. De sista
"besta på lon" skulle bestas

5486

50

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Ungren före juleafton.

Det var inte bra att
böja att försöka geman
efter det sidan var instagen.
(Så var det nöd å fjäde)

Var det nå, att någon
föskade mycket tidigt, sa-
de man, när man hörde
ljudet av slagarna: "Åh
gär hungerklockan!"

För att slippa "ballra
nå präglarna" "posadi" man
nr sidan (vid dylika till-
fällen) mot en o. k. "posé"
eller "dunderpell"

Fram på bröstet be-
giva sig ofta torpare och

småbrukare iväg till Skåneland
och Skåne. De gingo två och
två, och itoga sig att "trös-
ka spann". Kallades att "spann-
tröska". När de tröskest en
tumma, skulle de erhålla en
spann (som betalning) sid
Med och loji ingick också
i betalningen.

Tröskningen började
vanligen vid 3- eller 4-ti-
den på morgnen (man "otte-
trask"). Blysnungen erhöles
från en s. k. "loaläkt" (lik-
nade en tvornylle), i vilken
man placerat ett halgljus. I-
bland tjänstgjorde spinge-

Bonsryd, Sm.

- 52 -

Folke Andersson
1938.

5486

sticker" som Gustav. Man
försätter att trösk till
långt fram på kvällen -
sär kl. 10 eller 11. Sedan
det blir brändstol, för-
bjöds emellertid "kväll-
tröskning"

Fjärva tröskningens gick till
på följande sätt:

Först slog man en sn
rik mot "loabülken" (log-
väggen) och stödde ut den
över golvet, så att det skul-
le bli lite mjukare för
"brännnet" (allen). Sedan
lade man ut 8 oupptösta

52
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Smiland
Vastha
Bussö
1938

-53-

5486

Folke Andersson
Ber. G. Gustavson
juli 1890

53

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

meker på var sida med svän-
derna intill varandra. Detta
kallades "e blöta"

Först trask man över
"blöta" en gång, därefter vänd
de man nekarna och trask
över en gång till. Sedan
läses nekarna upp och bled-
des ut. Då trask man över,
vände och trask över igen.
Därefter ristades helmen med
s. k. "resteklymmer"

Efter "e blöta" blev det
två "dunder", 8 meker i var
"dunder" (helmtjänar) Helmen
läses i "forelaa" och användes
att "fora" med.

"Nu ä dräsen (det urslagna)
så stort, att vi får lov ä
bestä!"

Först "resolades" "Jeppen och
helmspiper" avskildes på detta
sätt. Redskapet kallades "resola"
(ett slags säll)

Sedan öppnades man tog-
luckan (ibland kunde det
vara störrer på båda sidor)
och tog reda på hur vinden
blev. Då "sköflades dräsen" så att
den låg lämpligt för att bestas
mot vinden.

Den, som bestade, satt
på en särskild låg "bestestol"
och bestade med en liten

5486

skops av frö, "kastarkovel"

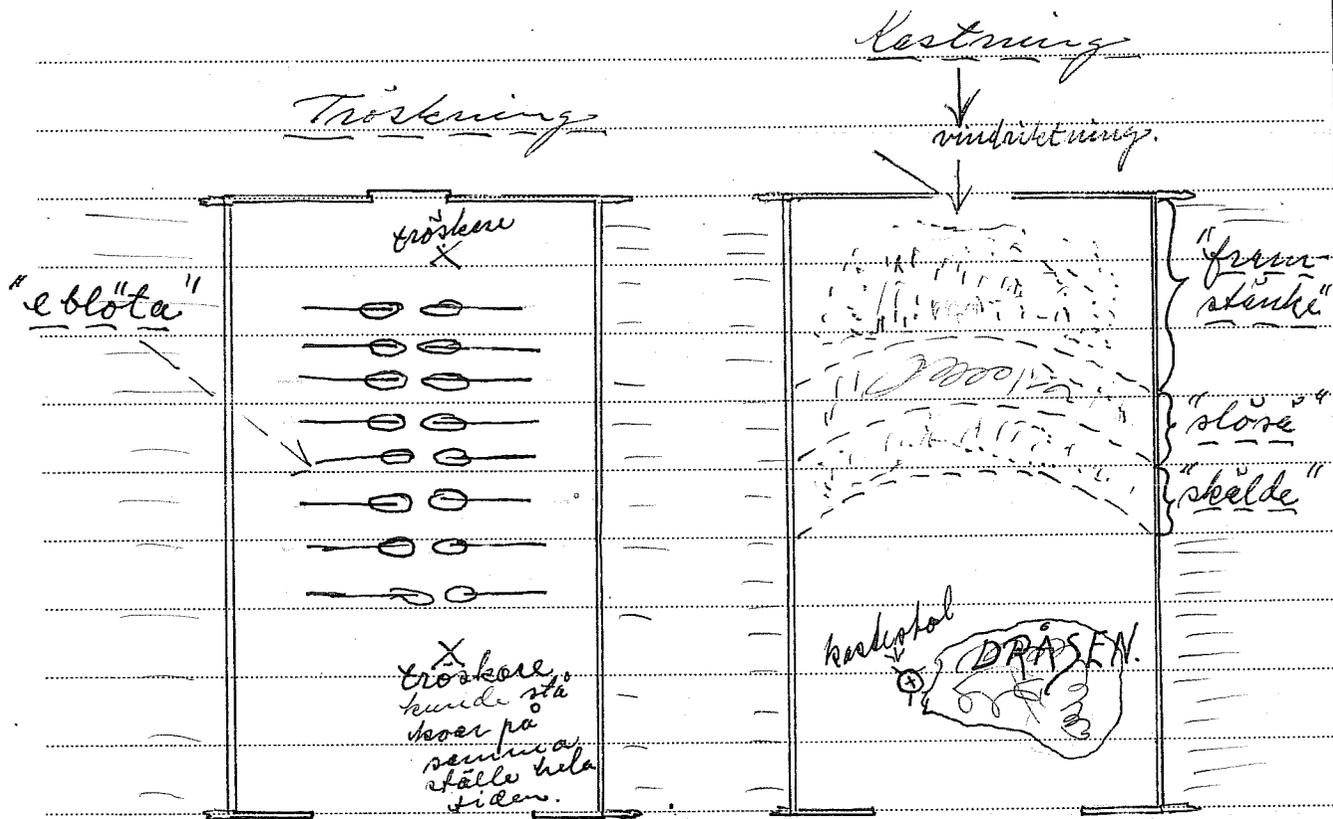
Närmast den kastande
blev de tomma kornen liggas
se. Kallades "skälde" lite
tängru bort föll "slörää" neo.
Därför (lite tängru bort)
föll "fransstänke". Detta
var den säd.

"Skäldit" kokades i vat-
ten och blandades med kse-
kelse och goss till kreatu-
ren.

"Slörää" mildes och blan-
dades med vatten. Detta
kallades "mjöldreka" En
ko som halvat skulle all-
tid ha "mjöldreka"

-56-
5486

56
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Skriv endast på denna sida!

-52-
5486

57

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

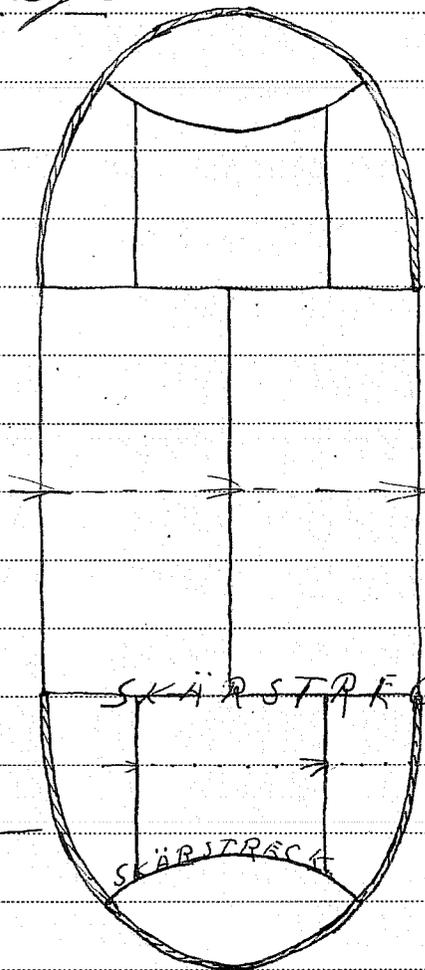
Bastabåga

"Yria i a båga

Sno dit bestesepi"

tyjordes med en
fott, som ej be-
hövdes tes av.

bågeklave ←

håller

SKÄRSTRÄCK.

håller

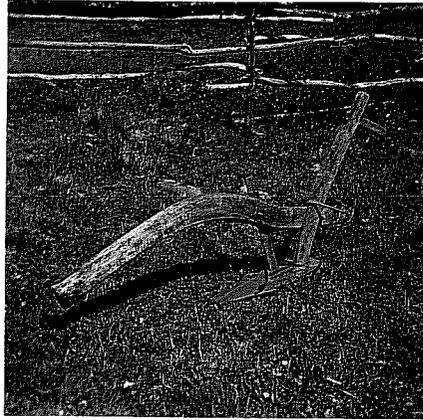
bågeklave

SKÄRSTRÄCK

"Haida a båga"

= laga en såd-
rig båge.

"Sijekroka"

a

b.

Sijekroka.

Foto: F. Andersson

Skriv endast på denna sida!

5486

Träplog.

Foto: F. Andersson

Skriv endast på denna sida!

59

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

—*—

5486

60
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Mjöbött.
(= gödselbäck)

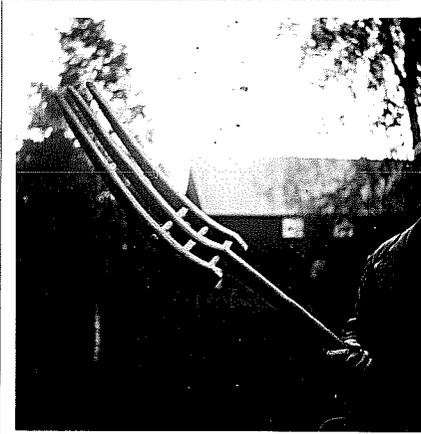
Foto: F. Andersson

Skriv endast på denna sida!

5486

61
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Gottelegren av trä, oskodd.

Bäck, Hälle bäck

Foto: F. Andersson.

Skriv endast på denna sida!

"Härvokrok""Pannokro"L = 50
cm.

Härvokroken var använd
till draglinorna. Den på-
keddes fast i hävren. När
man skulle vända behöv-
de man endast flytta
kroken till den andra
ändan av hävren.

Se: O. Svansson, Förd-
kult, Hällebäck

Foto: F. Söderström

Skriv endast på denna sida!

5486

63

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Bullt

användt till dragars för hand.

Pjälva bullens

l = 95 cm.

diam. = 25 cm.

Användes

till att bull-

ta med säd

med, där man

inte kan kom-

ma fram med

dragare-an-

spänd bullt.

Ägare: J. Karlsson, Ställabäck

Foto: F. Andersson

Skriv endast på denna sida!

5486

Batt av trä
med säle.

Bo. 170 cm.
Bullens diam=
= 40 cm.

Ägare: O. Jönsson, Förshult, Stäla bäck.

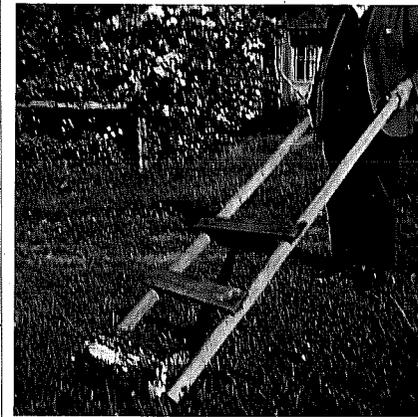
Foto: F. Andersson

Skriv endast på denna sida!

5486

65
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Belt

*Avsedd att beltta
på roofarorna.*

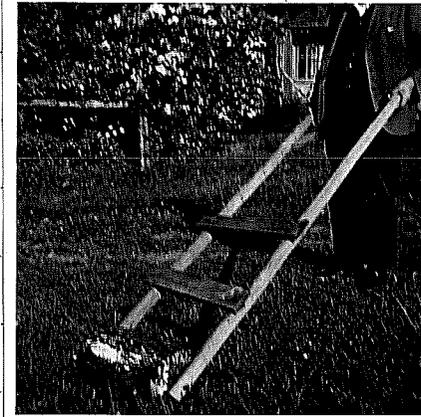
Foto: F. Andersson.

Skriv endast på denna sida!

5486

65
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Bult

Storredd sin bulta
på roofarorna.

Foto: F. Sanderson.

Skriv endast på denna sida!

Ljunglie

Hinto, Hällebäck

Foto: F. Andersson.

Skriv endast på denna sida!

5486

67

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

"Maje" d. v. s. osv med
påsett "skärm" el.
"skött" av säck väst,
spänd i en
ene-båge.

Ägare: O. Larsson, Förshult, Ställabäck.

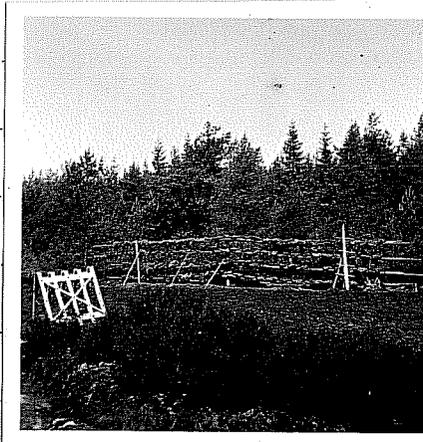
Foto: F. Andersson

Skriv endast på denna sida!

5486

68
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Tovkraka

Ställning för folk-
ning av tova.

Foto: Folke Andersson.

Skriv endast på denna sida!

5486

69

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Släpka.

Foto: F. Andersson.

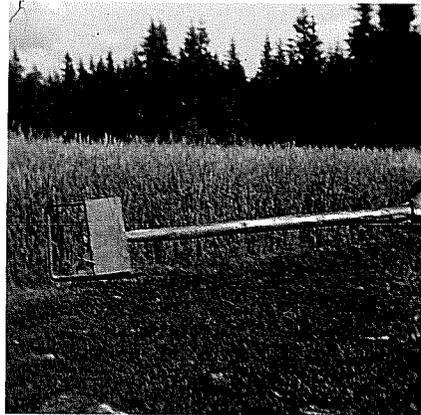
Skriv endast på denna sida!

5486

70

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Gruppbacka.

Användes till backa
med rosvina ved.

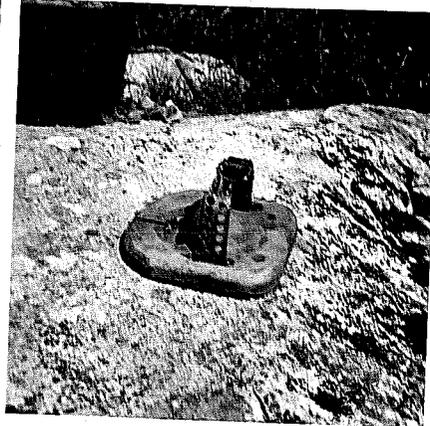
Foto: F. Andersson

Skriv endast på denna sida!

5486

71
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Hästträske. "truga"

Användes till spårna på hovarna
vid körning på moromark.

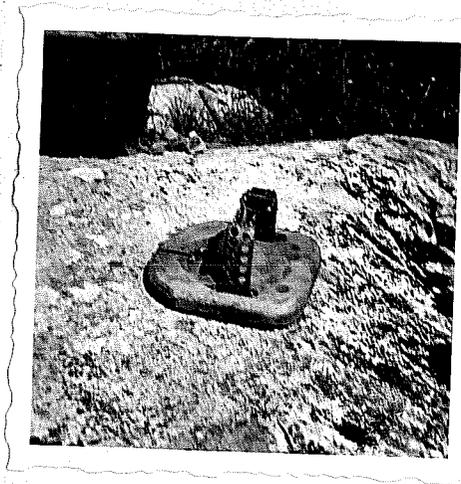
Foto: F. Andersson

Skriv endast på denna sida!

5486

71
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Hästträske. "truga"

Användes till spårna på hovarna
vid körning på moromark.

Foto: F. Andersson

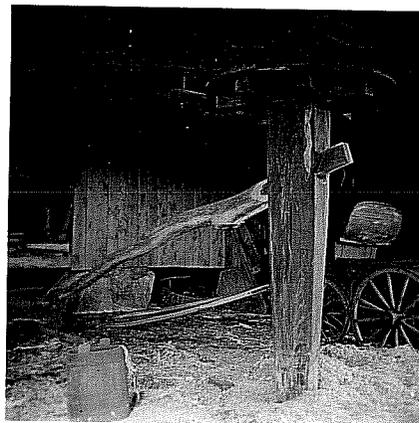
Skriv endast på denna sida!

5486

72

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Tandring.

Sjåen: O. Lomstrom, Forskult, Ställaböck.
Burseryds sn Västbo hd Sm.

Foto: F. Andersson

Skriv endast på denna sida!

Helmsjö

Består av
en speltväst
gren.

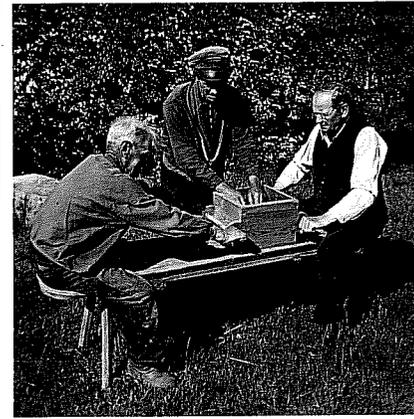
Användes till skaka helmen med,
då man fiodade.

Foto: F. Andersson

Skriv endast på denna sida!

Plattisriostol

a

b.

"Skruven"

c

Lindö, Stilla-
bäck.← "stola" med genomslagen
rioplet.Skruvens bottenyta 30 cm^2
o. $h = 26 \text{ cm}$.

Foto: F. Andersson.

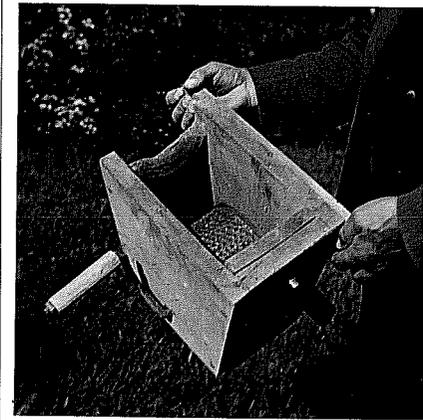
Skriv endast på denna sida!

Potatisbovarn

Lindö, Stållabäck.

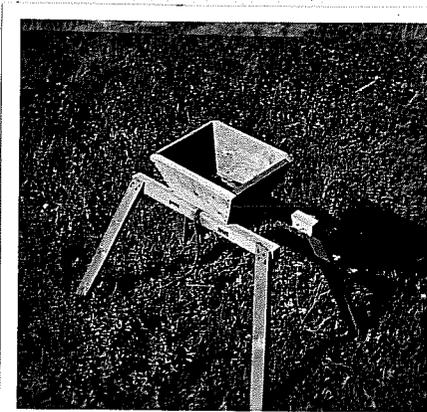
Avsedd för
fäsk po-
tatis.

Pullen be-
står av ge-
nomslagen
risplåt.

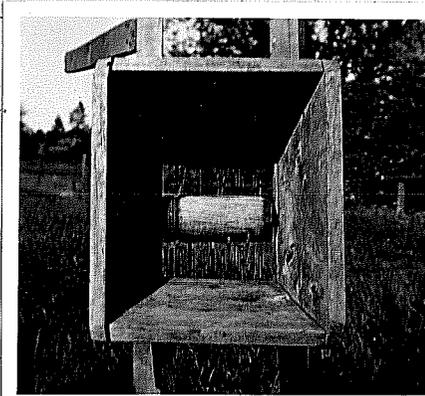

Bovarnen fästes vid användan-
det vid en vägg. En person
kunde så. mata potatis på den-
na bovarn. Den revens med en
hansel och trycker ner potatisen
med den arken. Foto: F. Andersson.

Hummerjord potatis skruv

a.

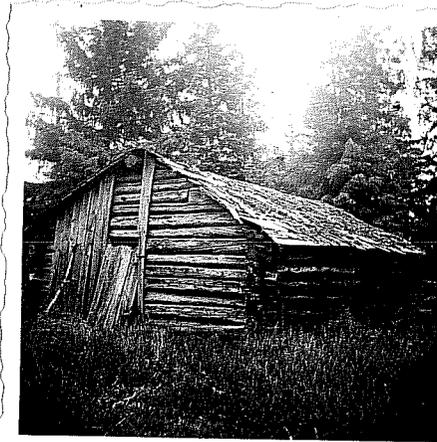

b.

Avsedd till att "riva smulor"
koka potatis med.

Andö, Hallabäck

Foto: F. Andersson

"Sommarbo" (d)

Korva slöjptes den 10 juni den
s. k. "släppeden". De fingo sedan vara
ute hela sommaren. För att ge dem
något skydd upprättas sommarbodan,
den de kunde vara om nätterna och
vid regnväder.

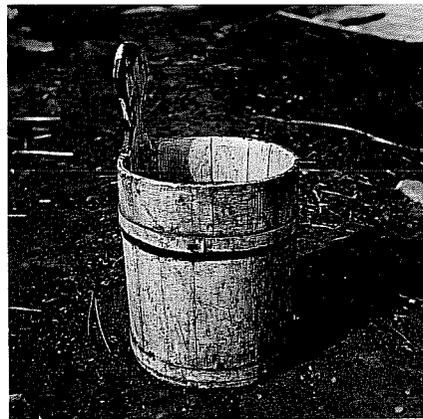
Foto: F. Andersson.

Skriv endast på denna sida!

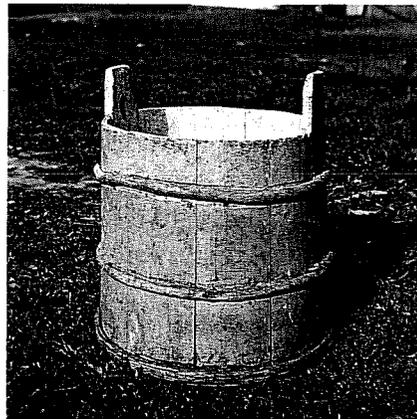
5486

Botta av trä

Botta av trä

a

b.

h = 31 cm.
Största
diameter
= 29 cm.

Älderna "bötter" användes
men nu är de borta
och bör i.

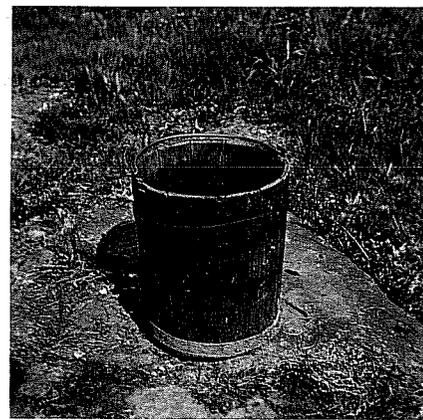
Ägare: O. Lönnroos, Förskult,
Stalla gård.

Foto: F. Andersson

Skriv endast på denna sida!

BrisaboVattensprän
av trä

a

b.

Forsbult,
Ställabäck.

Foto: F. Andersson

Skriv endast på denna sida!

Smörkanna av trä

a)

övre
dimm.
= 19
cm.

b)

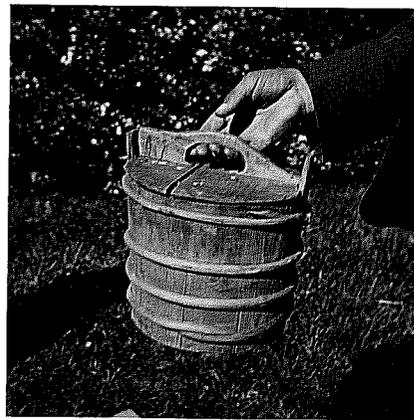
h = 45
cm.

nedre
dimm.
= 23
cm.

Smörbotta av trä

a) Tölen upp-
lagd på karnan.

h = 20
dimm.
= 23 cm.

c.

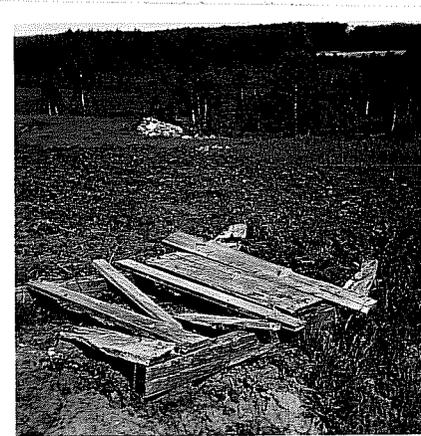
Lindö, Håll-
bäck.

Foto: F. Andersson.

Two different types of
Stendrög

a.

b.

Foto: F. Andersson

Skriv endast på denna sida!

Slutbeströdd
nyodling.

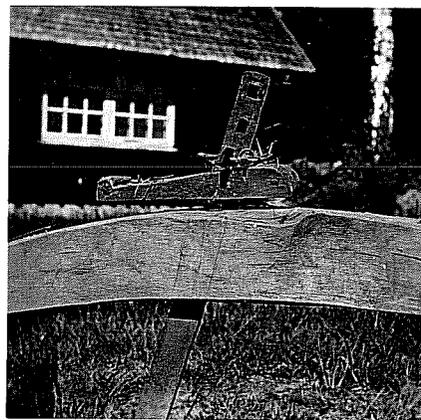
ny rensad tid förekommer det ganska ofta, att man bestrovar snävrare nyodlingar med slut för att skydda marken mot torra. Slutet får ligga och ruttna ner och tjänstgör således också som gödning.

Foto: F. Andersson.

Skriv endast på denna sida!

Detalj av väjebrok,
Lätta.

Kilformig an-
ordning av
trä för reg-
lering av
djupgåendet.

Busseryd sn.
Västbo kd.

Foto: F. Andersson

5486

84
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

"Vannespäe"

Barnesjö m.
Välbo kd.

Foto, F. Andersson.

Skriv endast på denna sida!

Sida biografisk

"Klona"

Buren
m. Yest-
so led.

Klona tees på torrens
för att luras upp stöttes.

Foto: F. Anderson.

Trosskyffel.

Bursund
m. Västbo
hd.

Användes i trossmassor för upp-
skyffling av den torra trossstäm,
efter det att brokharven gått
över.

Foto: F. Andersson

*Häsojning
med trö.*

slena ←

a.

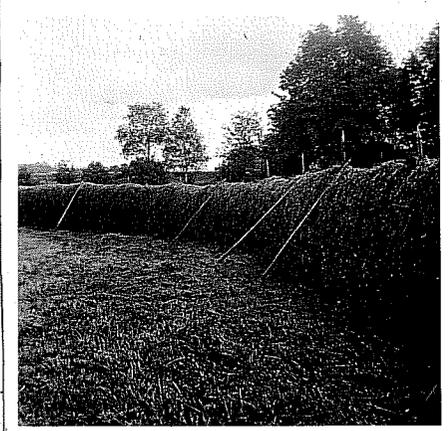

b.

↑ snike

c.

d.

Busseryd m. Västbo Ind. Foto: F. Andersson

Skriv endast på denna sida!

5486

88
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Skär

Skiftet utskuret är ett trästycke.

Mått: 1791.

Bruksmynd. Väster hd.

Fots: F. Andersson

Skriv endast på denna sida!

Lövkniiv.

Gjordes av gamla skäror eller liser.
Användes då man "bröt" lös till
kastarens.

Burscygd m. West-
bo hd.

Foto: F. Andersson